

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
VĒSTURES UN FILOZOFIJAS FAKULTĀTE
LATVIJAS UN AUSTRUMEIROPAS JAUNO UN JAUNĀKO LAIKU
VĒSTURES KATEDRA

LATVIJAS PSR DROŠĪBAS IESTĀŽU DARBĪBA UN LOMA
OKUPĀCIJAS REŽĪMA NOSTIPRINĀŠANĀ 1944.-1956.

PROMOCIJAS DARBS

Autors:Ritvars Jansons
Promocijas darba zinātniskais vadītājs
Dr.habil.hist., prof.Aivars Stranga

Rīga
2009

SATURS

Ievads	1
Avotu un literatūras apskats	9
1.1. Pētījuma avoti	9
1.2. Literatūra par Latvijas PSR drošības iestāžu darbību	21
1. Latvijas PSR drošības iestāžu darbības tiesiskais pamats un Latvijas PSR drošības iestāžu evolūcija 1943. – 1956.	58
1.1. Latvijas PSR drošības iestāžu darbības tiesiskais pamats	58
1.2. Latvijas PSR drošības iestāžu evolūcija 1943.-1956.	64
1.2.1. LPSR IeTK/VDTK evolūcija	64
1.2.2. LPSR VDM evolūcija	77
1.2.3. LPSR IeM/VDK evolūcija	80
2. LPSR drošības iestādes un Latvijas reokupācija	88
2.1. PSRS un LPSR represīvo iestāžu veiktā Latvijas teritorijas „tīrīšana” 1944.-1945.	88
2.2. LPSR drošības iestāžu veiktā nacistu režīma kara noziedznieku un tā saukto „vāciešu atbalstītāju” represēšana	103
2.3. LPSR drošības iestāžu veiktās izmeklēšana metodes	117
3. LPSR drošības iestāžu cīņa ar nacionālo bruņoto pretošanās kustību	126
3.1. LPSR drošības iestāžu darbības uzsākšana pret nacionālo bruņoto pretošanās kustību	126
3.2. Speciālo grupu un aģentu izmantošana padomju režīma pretinieku likvidēšanai un neitralizēšanai 1945.-1953.	130
3.3. LPSR VDK darbība bruņotās pretošanās kustības iznīcināšanā 1953.-1956.	137
4. LPSR VDM darbība 1949. gada 25. marta Latvijas iedzīvotāju deportācijas sagatavošanā un realizēšanā	143
4.1. PSRS VDM karaspēka un operatīvās darbības pielietošana pret bruņotās pretošanās dalībniekiem un viņu atbalstītājiem pirms 1949. gada 25. marta deportācijas	144

4.2. Legalizēto nacionālo partizānu arestēšana pirms deportācijas	145
4.3. Totalitārā režīma represīvo iestāžu profilakses pasākumi, lai nodrošinātu deportācijas norisi	147
4.4. Pretošanās pret LPSR VDM veiktajiem pasākumiem deportēšanas laikā	148
5. Latvijas PSR drošības iestāžu pretizlūkošana un izlūkošana	150
5.1. LPSR drošības iestāžu pretizlūkošana 1945.-1953.	150
5.1.1 Specgrupu pielietojums LPSR teritorijā Lielbritānijas un PSRS izlūkošanas un pretizlūkošanas dienestu operatīvās spēles laikā	157
5.1.2 LPSR drošības iestāžu darbība repatriantu no Rietumu valstīm vidē	159
5.2. LPSR drošības iestāžu pretizlūkošana 1953.-1956.	161
5.3 Latvijas PSR drošības iestāžu izlūkošana 1952.-1956.	173
6. LPSR drošības iestāžu cīņa ar pretpadomju darbību	183
6.1. LPSR drošības iestāžu cīņa ar „pretpadomju propagandu un aģitāciju”	183
6.1.1. 1956. gada Ungārijas revolūcija un pretpadomju izpausmju apkarošana PSRS/LPSR	185
6.2. Latvijas PSR drošības iestāžu darbība Latvijas reliģisko konfesiju vidē	192
7. Latvijas PSR drošības iestāžu loma okupācijas režīma nostiprināšanā	205
7.1. Latvijas PSR drošības iestāžu loma okupācijas režīma nostiprināšanā 1944.-1945.	205
7.2. LPSR drošības iestāžu attiecības ar Komunistisko partiju un abu institūciju mijiedarbības loma okupācijas režīmā	210
Secinājumi	214
Avotu un literatūras saraksts	223
Saīsinājumi	242
Anotācija	244
Abstract	244